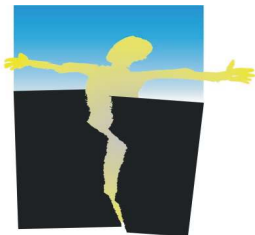

HELSINKI Bulletin

Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji

Rige od Fere 20, 11000 Beograd, Srbija
tel./fax +381 11 30 32 408; e-mailoffice@helsinki.org.rs;
www.helsinki.org.rs

Br. 49 • Decembar 2009.

Beograd i Banja Luka: Zajedno za podelu BiH

Odnos Srbije prema Bosni i Hercegovini (BiH) je najozbiljnija prepreka regionalnoj stabilnosti. Srpske aspiracije prema BiH traju od Berlinskog kongresa (1878), preko aneksione krize 1908. godine, do sada. Dejtonski sporazum (1995) je srpska nacionalna elita prihvatila kao najoptimalnije dostignuće u tadašnjim međunarodnim okolnostima. Zato je i razradjena strategija¹ kojom je Republika Srpska (RS) tokom poslednjih 15 godina takoreći postala deo ekonomskog i kulturnog prostora Srbije.

Nakon Deklaracije o nezavisnosti Kosova, premijer RS Milorad Dodik je potpuno otvorio karte: RS će zahtevati isto što i Kosovo - nezavisnost. Dodik je svojim izjavama toliko radikalizovao situaciju u Bosni da je doveo u pitanje i njen opstanak. To je nateralo međunarodnu zajednicu, pre svega SAD, da se ponovo angažuju u regionu sa ciljem da iznude reviziju Dejtonskog sporazuma i na taj način omoguće funkcionisanje bosanske države.

¹ Strategija je razradjena još 1997, na skupu koji je organizovao Institut za geopolitičke studije. Tada je zaključeno da je „opstanak Republike Srpske jedan od životnih nacionalnih i državnih interesa srpskog naroda“. Dobrica Ćosić je u predgovoru dnevnčkih beleški Nikole Koljevića „Stvaranje Republike Srpske“ (Službeni glasnik, Beograd, 2008) napisao: „Zaslugom svih boraca i komandanata VRS stvorena prva srpska država preko Drine. A to je u nizu teških nacionalnih poraza jedina velika pobeda srpskog naroda u poslednjoj deceniji XX veka“.

www.stormfront.org/forum/

Butmirski proces pokrenut da bi se tri strane dogovorile o neophodnim ustavnim promenama, završio je neuspehom u prvoj fazi. Međutim, proces je nastavljen iza scene - u toku su diplomatske akcije na međunarodnom planu, koje treba da dovedu do minimalnog konsenzusa o promenama ustava.

Stav Evropske unije je da samo funkcionalne države mogu ući u EU, odnosno da „zahtev BiH za članstvo u Evropskoj uniji može biti razmatran samo kada kancelarija visokog predstavnika međunarodne zajednice (OHR) bude zatvorena i da nikakvi kvaziprotektorati ne mogu ući u EU“.² Oli Ren ističe da je cilj EU da „BiH postane kredibilan podnosilac zahteva za članstvo u NATO i EU“, odnosno da, kao i sve druge zemlje, „mora biti sposobna da usvoji i primeni standarde EU“.³

² Beta, 15. oktobar, 2009.

³ Isto.

Beogradski stratezi se stalno prilagodjavaju promenljivim međunarodnim uslovima i insistiraju na očuvanju statusa quo očekujući veći uticaj Rusije u dogledno vreme. Nedavni skup u Banjaluci (početak decembra), koji je organizovao Centar za nacionalnu strategiju iz Beograda (Centrom rukovodi Svetozar Stojanović), upravo je bio u toj funkciji. Opšti je konsenzus da RS može opstati jedino pod uslovom da se Dejtonski sporazum ne menja. Sadašnje ambicije Beograda i Milorada Dodika svode se na očuvanje sadašnjih ovlašćenja RS, ili pretvaranje BiH u federaciju, što bi otvorilo mogućnost za secesiju RS.

Siva zona srpske politike još uvek je dominantna u strateškim pitanjima i ima uticaja na sadašnje nosioce vlasti. Istina, globalna kriza je znatno uticala na opredeljenje sadašnje vlade za evropsku opciju – međutim, ta opcija nije do kraja definisana zbog nedostatka političkog konsenzusa.

Stav Republike Srpske prema Bosni i Hercegovini

Dodik u svojim izjavama ističe da Srbija, kao potpisnica i garant Dejtonskog sporazuma, konstruktivno pristupa političkim razgovorima u BiH i podržava integritet RS, i da samo dogovor i dijalog mogu da obezbede održivo rešenje. Takođe ističe da nijedno rešenje ne sme da dovode u pitanje integritet zemlje i stabilnost u regionu, jer samo stabilan i prosperitetan region može postati deo Evrope.

Dodik naglašava da ima veoma dobru saradnju sa Demokratskom strankom Borisa Tadića, mada razgovara i sa svim drugim političarima. Kada je reč o specijalnim odnosima RS i Srbije, Dodik kaže da Srbija ima veoma proaktivan stav u odnosu na regionalnu stabilnost i da je u proteklom periodu namerno potisnuta njena uloga kao garanta i potpisnika Dejtona. To pripisuje "nekim strancima u BiH" i smatra "da uloga /Srbije/ konačno treba da se vrati kako bi preuzela svoju

odgovornost za ono što je Dejtonski sporazum".⁴

Tokom Butmirskog procesa Milorad Dodik je pokušavao da nametne ideju da se u Ustav BiH ugradi pravo entiteta na referendum o statusu, s tim da "legalizacija tog prava podrazumeva i saglasnost drugih". Kada je reč o najavljenim ustavnim promenama, za njega je "neprihvatljivo da Veće ministara BiH preraste u državnu vladu i da BiH ima premijera". Odbacio je zahtev da se redefiniše uloga Doma naroda u državnom parlamentu koji bi time izgubio zakonodavnu nadležnost, ali bi postao mesto na kome se može pokrenuti pitanje zaštite vitalnog nacionalnog interesa. To bi bilo predmet usuglašavanja u parlamentarnim domovima ili u Ustavnom sudu BiH.

Dodik je ponovio da njegova stranka, SNSD, "nije zainteresovana" za ustavne promjene u BiH, niti je spremna da radi na bilo čemu što smanjuje dejtonski kapacitet RS, ali je spremna usaglasiti postojeći ustavni okvir s evropskom Konvencijom o ljudskim pravima i slobodama. Dodik, naime, polazi od toga da je Dejtonski sporazum trajno rešenje, u čemu ima i podršku Beograda. On smatra da se o pitanju promene ustava polazi od pogrešnih osnova, odnosno da se Dejtonski sporazum, na kome je nastala BiH, ignoriše, kao i procedura ustavnih promena.⁵

Svaki pokušaj da smanjenja ovlašćenja entiteta, Milorad Dodik je odbio, očigledno u saglasnosti sa Beogradom. Reakcije na dve runde Butmirskog procesa ipak pokazuju u kolikoj meri su Beograd i Banjaluka saglasni u odnosu na reviziju Dejtonskog sporazuma. U pismu upućenom ambasadoru SAD Čarlsu Inglišu i švedskom predsedništvu Evropske unije, Dodik je naveo da dostavljeni predlog pokazuje samo da su prethodni razgovori, vođeni sa domaćim liderima, bili paravan za "paket koji je već bio sačinjen, očigledno po volji samo jednog konstitutivnog naroda u BiH - Bošnjaka". Dodik dalje navodi, "U potpunosti smo iznenađeni sadržajem prijedloga paketa koji nam je prosljeđen i smatramo ga

⁴ Emisija *Kažiprst*, Radio B92, 28. oktobar 2009.

⁵ *Politika*, 14. oktobar 2009.

antidejtonskim, politički nekorektnim i neprihvatljivom osnovom za razgovor". "Bilo kakve akcije koje bi eventualno bile preduzete u budućnosti u tom pravcu, SNSD će smatrati direktnim miješanjem u unutrašnja pitanja jedne suverene države".⁶

Neuspeh prve faze Butmirskog procesa Dodik je prokomentarisao na sledeći način: „Pregovori su završeni porazom političara koji su, kada je reč o promenama Ustava BiH, imali maksimalističke zahteve i koji su verovali da će stranci, ako se mi ne dogovorimo, nametnuti rešenja”. On je kazao da su ustavne promene moguće samo pod uslovom da budu rezultat „domaće pameti” i dogovora unutar BiH. Takođe, istakao je da BiH ima ustavnopravne kapacitete za ulazak u evroatlantske integracije, ali joj za brže približavanje EU i NATO „nedostaje politička volja”. Pod političkom voljom podrazumeva uvažavanje realnosti – postojanje i očuvanje dejtonske pozicije Republike Srpske unutar BiH”.⁷ A potpredsednik PDP Slobodan Nagradić je izjavio da je „jedino moguć dogovor o usklađivanju Ustava BiH sa Evropskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i sloboda“.

Dodikove izjave jasno govore o njegovom odnosu prema bosanskoj državi. On insistira na ukidanju Visokog predstavnika i uopšte na povlačenju međunarodne zajednice iz BiH, kako bi ona postala normalna država. Jedan od njegovih zahteva je čak i uslišen. Naime, u međuvremenu su povučeni međunarodni tužioci i sudije Suda za organizovani kriminal. Njihova uloga je sada svedena isključivo na savetničku. Zatim, tu je i njegova izjava o popisu stanovništva u BiH: "Ne želimo da budemo Bosanci, mi smo Srbi i većina nas želi da se tako izjasni (...) Mi nismo krivci što još nema dogovora u vezi popisa. RS traži da se u popis obavezno uvrsti izjašnjavanje o nacionalnoj, verskoj i jezičkoj pripadnosti". "To nije protiv evropskih standarda, ali jeste protiv nekih koncepcija koje žele da ovde odjednom naprave Bosance ili neke

druge narode. Mi ne želimo da budemo Bosanci, mi smo Srbi i većina nas želi da se tako izjasni".⁸

Odnos Srbije prema RS

Zvanične izjave Srbije svode se na nekoliko stavova: da se Srbija neće mešati u pregovore političkih lidera u BiH, ali da se nada postizanju kompromisnih rešenja, da će podržati svaku odluku koju donesu predstavnici RS, kao i da je privržena Dejtonskom sporazumu.

Izjave Borisa Tadića variraju između potrebe da se zadovolje očekivanja EU na njenom putu ka integraciji, sa jedne strane, i strateških aspiracija prema RS, sa druge. Tadić je u više navrata izjavio da Srbija konstruktivno pristupa političkim razgovorima u BiH, jer je, kako kaže, uveren da jedino dogovor i demokratski dijalog mogu omogućiti rešenje koje je održivo u godinama koje dolaze i koje tu državu može dovesti do članstva u EU, što je i prioritetni nacionalni cilj Srbije.⁹

U suštini, njegov stav se svodi na sledeće: "Srbija i Hrvatska su garantni očuvanja Dejtonskog sporazuma i na taj način, i integriteta BiH. Srbija ostaje trajno privržena Dejtonskom sporazumu i takvom političkom stavu. Dejtonski sporazum je moguće menjati samo pod uslovom da se sve tri strane u BiH dogovore oko toga i to je sledeći princip koga se drži Srbija. Sve ono što dogovore legitimni predstavnici Hrvata, Bošnjaka i Srba jeste prihvatljivo za Srbiju. Ono što ne dobije podršku legitimnih predstavnika u BiH, nije prihvatljivo ni za Srbiju".¹⁰

Tadić je, takodje, rekao: "Niko ne želi više bilo kakve akcije koje proizvode nestabilnosti, dovode u pitanje integritet ljudi, građana BiH nezavisno od nacionalne pripadnosti, i njihovu imovinu. To su principi na kojima Srbija vodi svoju politiku u regionu, to su principi koji obezbeđuju da je Srbija danas visoko poštovana zemlja u međunarodnoj zajednici zbog svoje politike pomirenja, dogovaranja, sporazumevanja i rešavanja svih otvorenih pitanja".¹¹

⁸ *Dnevni avaz*, 22. novembar 2009.

⁹ *Beta*, 16. oktobar 2009.

¹⁰ *Isto*.

¹¹ *Isto*.

⁶ *Politika*, 29. oktobar 2009.

⁷ *Politika*, 21. oktobar 2009.

Uoči početka razgovora u Butmiru Tadić je razgovarao sa najrelevantnijim političkim predstavnicima RS. Tom prilikom je dogovoreno da Srbija neće pritiskati RS i da će i dalje podržavati Dejtonski sporazum, dvoentitetsku BiH i svaki dogovor tri konstitutivna naroda.¹²

Predstavnicima RS Tadić je poručio da je Srbija njegova politička odgovornost, a RS njegova moralna odgovornost. Takođe, da kroz „butmirske pregovore“ treba doći do kompromisnog rešenja koje bi BiH vodilo napred ka evroatlantskim integracijama. Naglasio je i da „Srbija ne želi da se nađe u kontekstu loših rešenja u BiH, jer bi to za nju predstavljalo teret“.¹³

Čedomir Antić, istoričar i predsednik Naprednog kluba, smatra da je ukidanje entitetskog glasanja vrlo loš predlog, ali da će međunarodna zajednica ipak insistirati na tome. „BiH treba da bude federacija. Ukidanje RS nije stvaranje funkcionalne države, već ukidanje prava srpskom narodu, koja već imaju pojedine regije i pojedini narodi u Evropi - u Nemačkoj, Belgiji, Španiji“. On takođe smatra da je ravnoteža u BiH moguća jedino ako se prizna sadašnje stanje, s tim što bi tu državu trebalo potpuno demilitarizovati. Ako uspe ukidanje entiteta, ocenjuje on, u narednih deset godina pitanje prava tri konstitutivna naroda biće potpuno svedeno na etnologiju i na priču o kulturnom identitetu.¹⁴

Osvrćući se na „butmirski proces“, ministar inostranih poslova Srbije Vuk Jeremić je sugerisao da bi o pitanjima o kojima je razgovarano u vojnoj bazi trebalo da se dogovore sve tri strane u BiH, jer „ništa o čemu se ne dogovore sve tri strane neće imati podršku Srbije“. „Učinićemo sve što

---

¹² Osim Dodika sastanku sa predsednikom Srbije prisustvovali su još i predsednik Srpske radikalne stranke RS Milanko Mihajlić, predsednik Srpske demokratske stranke Mladen Bosić, potpredsednik Partije demokratskog progressa Branislav Borenović, predsednik Demokratske partije Dragan Čavić, Demokratskog narodnog saveza Marko Pavić i Socijalističke partije RS Petar Đokić, takoreći, svi relevantni politički predstavnici RS.

¹³ *Beta*, 17-18 oktobar 2009.

¹⁴ *Politika*, 19. oktobar 2009.

možemo da doprinesemo da dođe do tog dogovora. Bez dogovora i dijaloga nema ni rešenja”, kaže Jeremić, dodajući da po tom pitanju nema nikakvih razlika u stavovima Srbije i Rusije. Beogradski diplomatski izvori *Politike* sugerišu da je upravo poseta ruskog predsednika Dmitrija Medvedeva dala podsticaj za značajnije učešće Srbije u razgovorima o ustavnim promenama u BiH. Na konstataciju predstavnika federalnih medija da je premijer RS Milorad Dodik tokom pregovora više boravio u Beogradu nego u BiH, Jeremić je odgovorio da nema takav utisak, dodajući da će „Dodik uvek biti drag i dobrodošao gost u Beogradu, kao i svi demokratski izabrani predstavnici bilo kog naroda u BiH“.¹⁵

Vuk Jeremić je istakao da je BiH najbliži i najvažniji sused Srbije, te da će Srbija podržati svaki dogovor u Federaciji koji bude u potpunosti usaglašen između tri konstitutivna naroda. „Imamo zajedničku budućnost u EU i siguran sam da ćemo uspeti ako budemo podržavali jedni druge“. Srbija ima dobre namere, kaže Jeremić, da pomogne svojim savetima, jer je stabilnost BiH zajednički problem. „Bez stabilnosti BiH nema ni stabilnosti Balkana. Bilo kakav problem u BiH i te kako bi svi zajedno osetili“.¹⁶

Ruski stav

Izjave ruskih zvaničnika uglavnom su identične stavovima srpskih političara u Beogradu i Banjaluci. Ambasador Rusije u BiH Aleksandar Bocan Harčenko izjavio je: "Mi nikada nismo imali osjećaj ili utisak da postoji namjera razbijanja BiH u Banjaluci".¹⁷ Istakao je, takođe, da njegova zemlja ne podržava dezintegraciju BiH, jer je stav Moskve jasan i principijelan - suverenitet i cjelovitost BiH.

Kada je reč o reformi Ustava BiH, ruski ambasador je rekao da promena Dejtonskog sporazuma može da bude samo "domaći proizvod", jer o tome treba da odluče sami politički lideri u BiH, a uloga međunarodne zajednice može da bude samo savjetodavna, bez nametanja rješenja. Rekao je i to da ne vjeruje u mogućnost promjene ustava preko noći,

---

¹⁵ *Politika*, 23. oktobar 2009.

¹⁶ *Kurir*, 23. oktobar 2009.

¹⁷ *Glas javnosti*, 2. novembar 2009.

te da se Rusija zalaže za put koji je utemeljen preko Savjeta za implementaciju mira (PIK): Rusija smatra da prvo treba da dođe do zatvaranje Kancelarije visokog predstavnika, koja bi bila zamenjena kancelarijom predstavnika EU, a nakon toga, promjena Ustava uz saglasnost svih političkih lidera u BiH".¹⁸

Ruski ministar inostranih poslova Sergej Lavrov, prilikom posete BiH, takođe je istakao da je "Rusija spremna da intenzivno sarađuje, kako bi se zatvorila Kancelarija visokog predstavnika u BiH, odnosno da bi se transformisala u Kancelariju specijalnog predstavnika EU".

Odnose RS sa Rusijom najbolje ilustruje Dodikova izjava da u dijalogu sa Rusijom razgovara o privrednim projektima, kao što su gasifikacija ili rafinerija nafte. "I oni kažu da podržavaju Dejtonski sporazum i domaći dijalog. S druge strane, zapadnjaci su napravili situaciju da su se preko političke korektnosti u poslednjih 15 godina Republici Srpskoj stalno nametala politički nekorektna rešenja u kojima je RS trebalo da izgubi, a ništa da dobije", kaže Dodik.¹⁹

Srpska propaganda

Paralelno sa pokušajem revizije Ustava, srbijanski mediji često ističu opasnost od vehabija, odnosno islamskog fundamentalizma. U Srbiji je vođen proces protiv grupe mladih ljudi koji su navodno pripremali terorističke akcije. Ova propaganda se uklapa u tezu nekih zapadnih zemalja o opasnosti od islama. Tim teorijama se daje dosta prostora u srbijanskim medijima – ukratko, Srbija je u BiH vodila rat protiv radikalnog islama i islamska država u srcu Evrope može biti opasna. To je i inače bila teza Beograda devedesetih godina prošlog veka, koja je dobila "potvrdu" u terorističkom napadu na SAD 2001. godine

S druge strane, ističe se i teza da je uticaj vehabija u Srbiji, na

¹⁸ Isto.

¹⁹ Emisija *Kažiprst*, Radio B92, 28. oktobra 2009.

Kosovu i Metohiji, u Crnoj Gori, Makedoniji i BiH onoliko koliko to žele Amerika i njeni zapadni saveznici. Profesor Radoslav Gaćinović tvrdi da „vehabistički pokret nikada nije prekidao prilično dobre odnose sa Zapadom koji se nikad nije odrekao njihovih usluga. Uticaj vehabija u regionu je vrlo prisutan, a od interesa Zapada zavisi iz koje će se države konkretno i u kom trenutku odapinjati otrovne strele ka Srbiji".²⁰

Prema rečima profesora Gaćinovića, naučnog savetnika u Institutu za političke studije, procenjuje se da je u poslednje dve decenije XX veka u svetu utrošeno oko 70 milijardi dolara iz Saudijske Arabije za širenje vehabi sekte, fundamentalizma i džihada. Od tih sredstava je izgrađeno oko 1500 džamija, 210 islamskih centara, 202 univerziteta i oko 2000 škola u neislamskim zemljama. Na početku XXI veka, od oko 50 islamskih organizacija koje su učestvovala u podeli ove „međunarodne pomoći”, trećina ih je na Balkanu imala saradnju s terorističkim organizacijama. On je objasnio da je u poslednje dve decenije, BiH bila poligon za obuku raznih organizacija koje nikome ne ulivaju nadu za mir.²¹

Srbijanski mediji takođe drže stranu Republici Srpskoj i koriste svaku priliku da Bošnjake prikažu u negativnom svetlu. Tako se u komentaru *Večernjih novosti* ističe da je "protektorat nad Bosnom, sa drakonskim bonskim ovlašćenjima, instrumentom koji je korišćen da bi se uglavnom disciplinovali Srbi, a ponekad i Hrvati, više ne može da izađe iz vrzinog kola u koje se upleo.

Podvlači se da su se Bošnjaci, kao najbrojniji narod, isuviše navikli na povlastice koje je pristrasni strani faktor godinama nesebično davao i ne žele da ih se odreknu. "Sada uterivanje u centralizovanu BiH ne smeta samo Srbima, već i hrvatski deo Federacije počinje da teži osamostaljenju. (...) Srbi ne žele više da popuštaju i da se odriču ustavom zagarantovanih mehanizama. Hrvati su potpuno majorizovani u Federaciji BiH, pa žele da organizuju svoju administrativnu jedinicu ili treći entitet. Bošnjaci žele centralizovanu državu u kojoj bi dominirali. Tako je

²⁰ Isto.

²¹ *Politika*, 9. novembar 2009.

postalo skoro nemoguće ispuniti poslednji uslov za zatvaranje OHR - postizanje normalne političke atmosfere”.²²

Pomoć iz Beograda

U odbranu RS u Banjaluci je organizovan “naučni” skup pod okriljem Centra za nacionalnu strategiju i u režiji profesora Svetozara Stojanovića, bliskog Dobrici Ćosiću i krugu iz SANU, koji je stajao iza *Memoranduma*. Na skupu je učestvovalo oko četrdesetak akademika i naučnih istraživača, a tu su bili i savetnici predsednika Tadića i Koštunice (Trivo Indjić i Slobodan Samardžić) i političari - uključujući Milorada Dodika i predsednika RS Rajka Kuzmanovića. Najbrojniji su bili tzv. senatori RS iz ratnih vremena, koji su bili logistička podrška naporima da RS postane realnost. Glavna poruka skupa je da je Dejtonski sporazum jedina tačka opstanka RS i zato ona mora da brani taj sporazum svim legalnim i legitimnim sredstvima. Osim toga, Svetozar Stojanović je ukazao na to da zbog promena odnosa snaga u svetu „o nametanju rešenja u BiH ne može biti govora, već se rešenja moraju tražiti u dijalogu, razgovoru i saglasnosti dva entiteta i tri naroda u BiH“. Istakao je da Srbija aktivno učestvuje u svim oblicima saradnje sa Srpskom, ali da još uvek ima neiskorišćenih mogućnosti u njihovim vezama.²³

Predsednik RS Rajko Kuzmanović je istakao da se „radi o međunarodnom aktu koji se ne može menjati svaki čas, nego se mora primenjivati“, što znači „da BiH može biti samo složena, a nikako unitarna država“. Dodik je ukazao na to da je „RS i ustavna i politička činjenica i to nam niko ne može oduzeti“.

Bogdana Koljević je, govoreći o nacionalnom identitetu, naglasila da je insistiranje na centralizaciji BiH negacija volje naroda i demokratskih principa, a da je „uvažavanje principa Dejtonskog sporazuma ujedno i uvažavanje i srpskog identiteta“. Mile

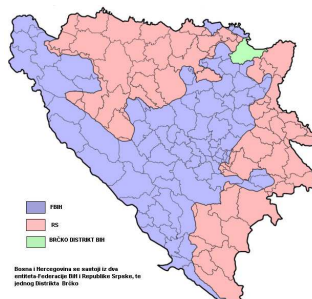
Savić je ukazao da “ulazak BiH u NATO ne bi značio garantovanje opstanka RS ako i Srbija ne udje u NATO”. Neki učesnici su isticali da BiH pretili “palestinizacija, zbog toga što je Bošnjaci hoće celu i samo za sebe”.²⁴

Reakcije na izjave predsednika Hrvatske Stjepana Mesića

Predsednik Hrvatske Stjepan Mesić pri kraju mandata daje sve oštrije izjave o tome kako je Dodik odgovoran za situaciju u BiH. Mesić ističe: “Ako Dodik ne priznaje BiH i kaže da će referendumom rešiti pitanje izlaska iz BiH, a priman je u Srbiji uz najveće počasti, to za mene znači sumnjivu politiku”. Optužio je Dodika da vodi razbijačku politiku prema BiH isto kao što je to činio Slobodan Milošević, samo drugim sredstvima, te da takva politika „može dovesti do novih nestabilnosti i sukoba“. ²⁵

Tadić je stao u odbranu Dodika sa argumentacijom da je Dodik odgovoran čovek i da zna da nije dobro povlačiti poteze protivno interesima srpskog naroda u RS. Tadić je kazao da izjave iz regiona nisu korisne i da ne sagledavaju celinu političkih procesa, kao i da Srbija neće povući niti jedan potez koji će dezintegrisati neku zemlju u regionu, jer bi na taj način ugrozila i svoj integritet.²⁶

Tadić je izjavio da očekuje da će i “Hrvatska dati doprinos stabilnosti u regionu, u poštovanju ljudskih prava i svih etničkih zajednica, da će omogućiti Srbima koji žele da se vrate u Hrvatsku da to i učine, i da će biti regulisana imovinska prava naših sunarodnika u Hrvatskoj”.²⁷

²² *Novosti*, 21. novembar 2009.

²³ *Politika*, 14. decembar 2009.

²⁴ Isto.

²⁵ Isto.

²⁶ *Beta*, 26. novembar 2009.

²⁷ Isto.

Državna strategija Srbije, bez obzira ko je na vlasti, ostaje ista kada je reč o BiH. Beograd nije odustao od svojih strateških ciljeva u BiH, odnosno od očuvanja RS kako je definisano u Dejtonskom sporazumu. Zato se u svim prilikama insistira na *status quo*, uz stalno pozivanje na Dejtonski sporazum kao jedini "legalan i legitiman međunarodni akt" koji uređuje odnose u BiH. Skup u Banjaluci i sastav učesnika (najvećim delom senatori RS iz ratnog vremena, Univerzitet i Akademija, pisci) pokazuje da je državna strategija ostala nepromenjena, čak i po cenu poraza Srba u BiH.

Opstanak RS nije moguć bez podrške Beograda i Rusije. U poslednjih 15 godina Beograd je sprovodio strategiju uključivanja RS u ekonomski i kulturni prostor Srbije, i u tome bio uspešan. Osim toga, negovana je atmosfera koja je mlade ljude u RS okretala Beogradu, a ne Sarajevu.

Međunarodna zajednica snosi odgovornost zbog toga što nije bila dosledna u sprovođenju Dejtonskog sporazuma, jer bi to sprečilo zaokruživanje čistih etničkih entiteta. Politika povratka izbeglica nije bila dosledna, kao ni insistiranje na adekvatnoj saradnji sa Haškim tribunalom.

Potencijal Dejtonskog sporazuma za funkcionalnu državu BiH nije u potpunosti iskorišćen. RS može ostati kao entitet, ali samo tamo gde su Srbi bili u većini pre rata 1992. godine. Beograd nije pokazao dovoljnu spremnost da utiče na RS da se aktivnije angažuje na reviziji ustava BiH kako bi se obezbedila funkcionalna država. Naprotiv, Beograd ponavlja da će "podržati sve o čemu se tri naroda dogovore". Taj isti stav zastupa i Rusija i, naravno, Republika Srpska.

Milorad Dodik stalno nastoji da pridobije bosanske Hrvate za ideju o stvarnju trećeg entiteta, jer bi time ojačao svoju poziciju o federalizaciji BiH. U tome ima podršku dela Hrvata, jer njihov položaj u Bosni nije najbolje rešen. Međutim, hrvatska država ima drugačiji stav. Između ostalog, svesna je problema da "Hrvati u BiH polako nestaju" i da je neopohodno preuredjivanje BiH kako bi se zaustavio taj proces. Za sada postoji ideja o tri entiteta, plus dva mešovita.

Milorad Dodik insistira na referendumu RS i njenom pravu da odluči o svojoj budućnosti, što se sasvim uklapa u plan Beograda. Ovaj scenario može biti i opasan, jer može uvesti u sukob u kojem bi srpska strana mogla sve izgubiti, kao što se to dogodilo u Hrvatskoj.

Neophodno je obnoviti "lobi" grupu za opstanak BiH, koja bi aktivno tražila rešenja koja doprinose stvaranju funkcionalne države. Nezainteresovanost pojedinih međunarodnih aktera ide tako daleko da neki čak predlažu uvažavanje realnosti na terenu. Odluka EU da izostavi BiH iz šengenskog viznog sistema dodatno je stigmatizovala bosanske muslimane. Odlaganje MAPA plana za BiH takodje je odluka koja obezbedjuje manevarski prostor Beogradu, jer se upravo članstvo u NATO stalno dovodi u pitanje, kako Srbije tako i RS, odnosno BiH.

Ne treba zaboraviti da je NATO bio glavni mehanizam pomirenja u Evropi nakon Drugog svetskog rata. Politika uslovljavanja u BiH je iscrpljena i postala je kontraproduktivna, jer suštinski samo povećava ucenjivački kapacitet RS.